
Kyrkomötet
Motion 2018:49
av Hans-Olof Andrén och Elisabeth Rydström

Arbetsledande diakoner och församlingsråd

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om en diakon som är arbetsledare för en församling ska kunna ges uppdraget att i kyrkoherdens ställe vara ledamot i församlingsrådet.

Motivering

Genom de senaste årens strukturförändringar med allt större ekonomiska enheter (pastorat eller självständiga församlingar) som består av mindre pastorala enheter (församlingar eller distrikt) har behovet av arbetsledare underställda kyrkoherden ökat. Dessa är inte nödvändigtvis präster; det finns nu åtskilliga exempel på att diakoner är arbetsledare för distrikt eller för verksamhetsområden inom ett pastorat/församling. I rapporten *Diakoner i ledningsfunktion* (Strängnäs stift 2015) redovisas en enkät till samtliga stift våren 2015. Vid denna tidpunkt hittades 47 diakoner med arbetsledande befattning i Svenska kyrkan. Samtliga stift hade minst en sådan diakon, och högst antal, tio, fanns då i Göteborgs stift. Bakgrunden till denna utveckling är troligen att många diakoner går in i sin tjänst med en tidigare erfarenhet av att ha varit både reell och formell arbetsledare, vanligen inom offentlig sektor. Det har då fallit sig naturligt att dra nytta av denna kompetens vid tillsättning av arbetsledande befattningar inom pastoratet/församlingen.

I rapporten redovisas flera exempel på diakoner som var arbetsledare för en församling i ett pastorat eller ett distrikt i en självständig församling. I det första fallet kan kyrkoherden inte uppdra åt församlingens arbetsledare att i kyrkoherdens ställe vara ledamot av församlingsrådet, eftersom kyrkoordinationen stadgar att enbart en präst kan få ett sådant uppdrag. En diakonen underställd präst i församlingen kommer då att företräda vinningstjänsten i församlingsrådet, och diakonen blir i bästa fall adjungerad till rådets sammanträden. Detta kan givetvis försvåra arbetsledarskapet för diakonen. En nära samverkan mellan församlingens styrelse och dess arbetsledare har stor betydelse för en god församlingsverksamhet.

Kyrkoherdens ledamotskap i kyrkorådet har historiskt haft flera motiv. Den senaste gången frågan behandlades mer grundläggande var troligen av 1982 års kyrkokommitté, vars slutbetänkande *Framtid i samverkan* (SOU 1986:12) ledde fram till 1988 års församlingslag. I delbetänkandet *Församlingar i samverkan* (SOU 1985:1) framhölls att kyrkorådet inte bara hade administrativa och ekonomiska uppgifter. Bl.a. bestämmelsen om att kyrkorådet skulle ha omsorg om församlingslivet och verka för dess utveckling ”har använts för att bryta ned en alltför rigid uppdelning i kyrkligt och kyrkokommunalt, eller om man så vill andligt och världsligt”. Man föreslog därför att kyrkoherden skulle behålla sitt självskrivna ledamotskap i församlingens kyrkoråd.

1985 års kyrkomöte behandlade delbetänkandet och framhöll att kyrkoherden även fortsättningsvis borde vara självskriven i såväl pastoratets som församlingens kyrkoråd (KO 1985:10, Kskr 1985:34). Kyrkomötet framhöll risken för att helheten i församlingen skulle slås sönder om kyrkoherden fjärmades från kyrkorådets arbete. Man måste på alla sätt motverka en åtskillnad mellan det andliga livet och den kyrkokommunala verksamheten. Kyrkokommittén följde i sitt slutbetänkande kyrkomötets förslag, som också blev regeringens och riksdagens beslut.

De dominerande motiven för kyrkoherdens ledamotskap i kyrkorådet verkar ha varit dels behovet av ett samlat ledarskap i pastoratet, dels föreningen av kyrkoherdens ämbetsansvar med den demokratiska organisationen ("den dubbla ansvarslinjen"). Kyrkorättsligt avsågs förr med "ämbetet" i första hand prästämbetet, möjligen också biskopsämbetet. Synen på ämbetet som "treledat" (biskop, präst och diakon) växte fram under senare delen av 1900-talet, både i Svenska kyrkan och ekumeniskt (BEM-dokumentet). I vår kyrka fick denna nya syn genomslag i vigningsordningarna 1987 (kyrkohandboken del II) men kom inte att bli kyrkorättsligt reglerad förrän i kyrkoordningen år 2000. Samtidigt ändrades begreppet "ämbete" till "vigningstjänst". Konsekvenserna av diakonatets inlemmande i vigningstjänsten har troligen ännu inte helt dragits inom vår kyrka. I den nya situation som vi nu befinner oss, där det förekommer diakoner som arbetsledare för församlingar, behöver det därför utredas om kyrkoherdens möjlighet att uppdra åt en annan präst att i kyrkoherdens ställe vara ledamot i ett församlingsråd också skulle kunna ges till en arbetsledande diakon.

Brämön och Vallentuna den 27 juli 2018

Hans-Olof Andrén (POSK)

Elisabeth Rydström (C)